

Nikinik Epwe Ánisi Mental Health (Ekiekin nón Tupwuwen) me Wellness (Áionan) Chóón Sukuun mi Osukosuk/Weires Neoto Seni Eán ewe Peekin Immigration Apéchékkúna eár Angaang

Pwokiten aa wattenó eán ewe peekin Immigration nón ewe fénú Oregon apéchékkúna eár kewe sakkopaaten angaang, iei minne mi ásenipa ngeni chómwmwóng semiriitin sukuun me eár family eár repwe watte eár fatafatangaw fiti nuwokkus/pireir. Chóón sukuun me eár kewe family fiti fengen me chóón angaangen sukuun epwe wattenó osukosuker eár repwe pwápwáánó nein mwiich, kókkóótongaw enienin nenukeer, pwan fiti pwomwen inisir mi neoto seni eár stress (óuwosacha ngeni ekiekir), anxiety (nuwokkus/pireir), me hypervigilance (áteneki ééchchúúw mwékútún chóón Immigration) nón ekkewe úkúúkún engon-me-wanú maram aa nnó. Ewe Oregon Department of Education (Pútáin Sukuun nón Oregon) iká ODE aa menei eán unusen ewe fénú me souemwenin ekkewe sukuun eár repwe sinei ekkewe sakkopaaten peekin áninnis mi kawor eár repwe tongeni ótufichi ngeni ekkewe semiriit chóón sukuun me méénún nón eár kewe family. Ekkeei peekin áninnis aa weweiti peekin counseling (áninnis nón peekin éúréúr eár repwe mwékútúnó mwan), emotional support (peekin áninnis epwe ánisi aramas eár repwe tongeni echiwaanó met kewe osukosuken nón nenukeer me ekiekir), peekin áninnis mi kawor nón neenier kewe, safe space (neeni repwe chunó ian eár epwe ekinamwei met kewe osukosuk watte mi weneitir), me ekkewe ekkóóch peekin áninnis epwe tongeni ánisi family eár repwe meefi nge mi wor ién mi átenekir.

#1 Kútta ekkewe Peekin Áninnis epwe Túmwúnúúr

Ekkewe chóón angaang mi tongeni áninnis ne awora peekin áninnisin osukuun/káé,

apéchékkúnaatá ekiek pwan peekin áninnis eán epwe pwápwáánó nón mecheres ngeni aramas eár repwe kúna me tongeni tour ngenir. Repwe nóchchei eán epwe pachetá nón ewe imwan sukuun nampaan tengewa néún ekkewe counselor, social worker, me ekkewe psychologist mi akkúnéo ngeni ewe sukuun repwe chiakú nón sakkopaaten kapasen fénú, epwe tekisóssón kapasen nón

pwan túmwúnúúw pwún esapw pwápwáánó ngeni ekkóóch ese wor pwapwun repwe pwan sinei pwóróusan ekkewe ekkóóch. Mi tongeni kawor ekkee esinesin nón flyer, email, iká pwan ekkóóch sókkun peekin esinesin wóón mechá. Aa mwúrinné eán epwe kawor esinesin nón itiitin fóós mi ósufféonúúw ekkewe sakkopaaten aramas me eár kewe éoreni, aa pesepes ngeni ién kewe chóón angaang aa fen wor nefineer ngeni ekkewe chóón sukuun/eár kewe family eár repwe akkomw esinesin wóón met kewe peekin áninnis mi mwúrinné repwe péchékkún ekiekir ren, peekin áninnis repwe tongeni ótufichi ngenir, me pwan ekkewe peekin ósukuun/káé mi mwúrinné epwe kawor ngenir.

Iká pwún ese wor counselor ngeni ewe sukuun mi weweiti éoréonien ekkóóch, social worker mi akkúnéo ngeni ewe sukuun iká ekkewe psychologist mi akkúnéo ngeni ewe sukuun, iwe nón eei itiitin aa tufich iká pwe ewe community-based organization (mwiich aa kefinitá epwe mesemes seni ewe sóópw) epwene angetái ewe angaang ngeni peekin mental health. Inamwo iká epwe weires ach sipwe makketiw meinisin itan ekkewe community-based organization ra kan áninnis fáánitan semiriit me eár kewe family nón unusen ewe fénú Oregon, sia tongeni makketiw ekkóóch me neir iei ra mmak faan:

- [Statewide Community Mental Health Programs \(Peekin Áninnis nón Peekin Mental Health Ngeni Unusen Aramas nón ewe Fénú\)](#). Peekin áninnis aa wisen awora peekin áninnis fáánitan aramas nón ewe fénú aa nómw nón eew me eew ekkewe 36 counties (sóópw).
- [Familias en Accion \(Méénún Family nón Eár Angaang\)](#). Aa kawor fáániten epwe ánsi nónnómwun áionen pwan nónnómwun inisin ekkewe family mi neoto seni Latin ra nónnómw nón ewe fénú Oregon aa anóngónóng wóón peekin óssukuun me food insecurity (nafangawen mwéngé)
- [Oregon Latino Health Coalition \(Peekin Áninnis ren Peekin Sáfei nón Pioing Fáánitan Ekkewe Aramas mi Neoto Seni Latin\)](#) aa kawor fáániten ekkewe mi nafangaw rese tongeni mééni eár nnó sáfei pioingen Oregon nge resapw pwúsin mééni eár nnó sáfei.
- [Raices de bienestar \(Waraan nónnómwééchchún aionan aramas\)](#). Aa awora peekin áninnis mi weweiti éorenien ewe fénú eán epwe tongeni awora peekin áninnisin mental health pwan peekin óssukuun nón ewe neeni Hillsboro me Medford nge epwe pwan awora ekkewe peekin áninnis nón itiitin mi weweiti éorenien ewe aramas, trauma pwan ifa ussun epwe echikaraatá seni ewe osukosuken samwaaw pwún epwe ánsi ekkewe chóón angaangen BIPOC.
- [211 Info \(Kékkééri 211 ren Tichchikin Pwóróus\)](#) Eew peekin áninnis nón ewe fénú eán epwe awora tichchikin pwóróusan pwan itan ekkewe neeni repwe tongeni titiinó ian mi wewe ngeni peekin mental health, housing (peekin imw), áninnisin mwéngé me áninnisin méén fiifi.
- [988 Suicide & Crisis Lifeline \(Kékkééri 988 Fáániten Áninnis Ngeni Ekkewe Mi Mwochen Angeiaanó Manaweer & Sakkopaaten Osukosuk mi Weneiti Ninninó\)](#) Eei lifeline aa kawor fáániten ekkewe aramas mi menei áninnisin mental health, emotional distress

(nenuukochchow/tatakkis), weires ngenir eár repwe éúkaanó eár nómw wóón drugs iká fen chék eán epwe wor ién repwe kútta eár repwe kapas ngeni.

#2 Ámwúrinneónói Nónnómwun Eán Epwe Esinna/Sinei Nikinikin Mental Health

Ámwúrinneónói anónnóonun eán epwe esinna/sinei nikinikin mental health me ifa ussun eán epwe ósuféonúúw ekkewe sakkopaaten éoréoni nón eán féeri ewe angaang pwún epwe tongeni ámwmmweni ewe chóón sukuun ngeni met ewe epwe ánsi. Aa mwúrinne eán meinisin chóón angaangen ewe sukuun eár repwe ámwúrinneónói ifa ussun eár repwe esinna/sinei nikinikin mental health pwún repwe tongeni mwúttir ánsi ekkewe chóón sukuun núpwen aa wor met ra óuwosacha ngeni ekiekir, traumatic stress (óuwosacha ekiekir neoto seni eán torir feiengaw/osukosuk, pwan anxiety (nuwokkus/pireir). Nupwen epwe mwúrinneó eár tongeni esinna/sinei nikinikin mental health, ekkewe chóón angaang repwe tongeni esinna menni chóón sukuun aa menei eew me eew ekkewe peekin ánninnis. Ekkewe chóón angaang repwe pwan tongeni pwúsin angaangenó wóón eár, repwe tongeni pwúsin kútta ekkewe peekin ánninnis mi wor nón ewe fénú, ákkáeewin ekkewe chóón sukuun mi áttúresi eár repwe tourenó mwan pwúsin nón eár áttúresi. Nupwen emén epwe ósuféonúúw ekkewe sakkopaaten aramas me eár kewe éoréoni, aa tongeni epwe weweiti uruwon ewe aramas me nónnómwun nón eán éoréoni, met kewe ra aúcheani, pwan met kewe sakkopaaten féfféer ra piin féeri me nómw.

Meinisin chóón angaangen ewe sukuun, mi pachenong ekkewe eár title mi classified, licensed, me chóón angaangen nón ofes, repwe tongeni angei sukuunan pwún repwe tongeni esinna/sinei nikinikin mental health mi kan fiffis áweewe ren anxiety (nuwokkus/pireir), depression, stress (óuwosacha ngeni ekiekir), pwan hypervigilance (áteneki ééchchúúw mwékútún ekkóóch). Eei ekiek epwe ánsi ekkewe chóón angaang eár repwe tongeni áeá ekkewe tools (ekiek) eár repwe tongeni atoura kapasen éuréúr, mi tipeppós pwún epwe ekisaanó eán esapw wattenó osukosuker. Ikkei ekkóóch peekin ánninnis aa tufich repwe tongeni káé ngeni ussun pwórouseer me met kewe peekin ánninnisin repwe tongeni awora: [Mental Health is Health \(Mental Health mi Ánea Pwe Peekin Túmwúnún Áion\)](#) me [Mental Health Literacy \(Tongeni Esinna/Sinei Nikinikin Ásissinei Ngonuk Ussun Mental Health\)](#) epwe ósukuuna met kewe nóngonóng mi aúchea repwe sinei. Eei neeni ren [Trauma Informed Oregon \(Asinna/Sinei Nikinikin Trauma Feiengaw/Osukosuk\)](#) mi awora ekkewe peekin óssukuun ese kamé mi pwan mecheres ngeni aramas repwe káé ngeni pwórousan. [Culturally Responsive Teaching \(Peekin Óssukun mi Menei eán Epwe Ásinna/Sinei Éoréonian Eew-me-Eew Neeni Pwún Epwe Sinei Ifa Ussun Eán Epwe Ánsi Chóón Ewe Neeni\)](#) aa awora napengeni tichchikin pwórousan pwan nikinikin ifa ussun eán emén epwe tongeni ánsi ekkewe chóón sukuun me eár kewe family.

#3 Angaanga ewe Peekin Transformative Social Emotional Learning (TSEL) aa Napenó Seni ewe Minen Nómw pwún aa Menei eán Angaang ggeni Unusen Aramasen ewe Fénú

Ewe Minen Nómwun SEL aa óuwonnám wóón eán epwe ánsi ekkewe chóón sukuun repwe pwúsin tongeni ámwúrinneónói nónnómwun memmeefin nenukeer me pwomweer, nge ewe Transformative (Minaféon Ekkesiwinin) SEL (TSEL) aa napenó seni pwún aa menei eán angaang ngeni unusen aramasen ewe fénú iwe pwan fééri met kewe kewe nikinik epwe ánsi ekkewe chóón sukuun eár repwe pwúsin feinnó wóón eár tipáchem. Ammen aúchea eán emén-me-emén epwe pwúsin weweiti inisin pwún repwe pwan tongeni áweewei ngeni nónnómwun ekkewe ekkóóch. Iká pwe méénún ómw ewe team mi minaféo ngeni angaangen TSEL, aa pesepes ómw kopwe akkomw katon ena [Framework Overview \(Mennapen Met Epwe Ffis\)](#) ren eán epwe ánsi ekiek nón met sókkun emén-me-emén chóón sukuun epwe menei pwe epwe ánsi eán echiechi ngeni ekkóóch me pwapwaiti eán epwe pwúsin echiwa met kewe aa áweiresi nón nenukan iká ekiekin.

Kopwene ánnani ekkewe [Conditions for Learning & Thriving guide \(Ánnúkún Met Epwe Ánsi Eán Káé & Áttúres\)](#) pwún ikkana nóngonóngun met kopwe fééri nupwen ómw angaang pwún epwe anisi eán ewe aramas epwe tongeni káé. Ngeni ekkewe ra ierin mi mwukonó, ewe [Social Awareness and Belonging resource \(Peekin Óssukun/Káé aa Ánsi Epwe Esinna Ééchchúúw Méénún Únúkkún pwan Ekiek Sefáán Nón Nónnómwun\)](#) aa awora ewe aan epwe ánsi emén-me-emén ifa ussun eár repwe weweiti pwan angaang ngeni ekkewe aramas nge mi weweiti weirein nónnómwun met kewe mi ffis eán ewe peekin immigration ngeni aramas.

Pwúsin mmak ngeni eei email ODE.HealthySchools@ode.oregon.gov ren ekkóóch tichchikin pwóróus kopwe menei eán epwe kawor ngonuk.

